

NY BOK: Religionsforsker ser ingen entydig tendens til mer offentlig oppmerksomhet om religion, men mener islam har overtatt konservativ kristendoms rolle som skurk.

Tore Hjalmar Sævik ✉tore.hjalmar.saevik@dagen.no 📷toresaevik

Mer bråk om islam, stillere om kristen tro

Midt på 1980-tallet antok mange religionsforskere at samfunnet i hovedsak var sekulært og at religionen ble stadig mer privatisert. Etter hvert hevdet flere at sekulariseringsteorien ikke stemte og at religionen var kommet tilbake i den offentlige sfæren. Det er utgangspunktet for den ferske boken «Religionens tilbakekomst i offentligheten?» der flere forskere har analysert undersøkelser av religionens plass i politikken, mediene, staten og sivilsamfunnet de siste 30 årene.

– Det er ikke noen som har satt det sammen på den måten som vi har gjort, sier sosiologiprofessor Inger Furseth, som er redaktør for boken, til Dagen. Hun er tilknyttet både Universitetet i Oslo og KIFO Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning.

MER PROBLEMATISERING

Samlet sett ser de ingen klar trend til at religionen har gjort comeback i offentligheten. Bildet er snarere motsetningsfylt.

– Vi ser tegn til både sekularisering og økt synlighet, sier Furseth.

I de politiske partienes programmer og i stortingsdebattene er det ingen dramatisk økning i oppmerksomheten om religiøse spørsmål. Men det er skjedd mer forandring i stortingsdebattene enn i partiprogrammene, ifølge en av artiklene i boken.

– Politikere snakker mer om religion som problem, sier Furseth.

Tendensen er at kristendommen er mindre i fokus, mens religion generelt, og islam spesielt, blir mer omtalt. I bokens konklusjon skriver hun at konfliktlinjene ser ut til å endres noe.

«Den motkulturelle konfliktlinjen i norsk politikk, som tradisjonelt har dreid seg om lekmannsbevegelse, målsak og avholdsbevegelse, forandrer seg ved at kristendommen får mindre oppmerksomhet, mens vekten legges på religion, som da kobles tettere til like rettigheter, trosfrihet og andre menneskerettighets-spørsmål».

Furseth understreker imidlertid at den tradisjonelle konfliktlinjen ikke blir mindre viktig, og særlig holdes varm av Kristelig Folkeparti. Hun er ikke overrasket av at KrFs partiprogram er det mest religionsorienterte, men tror det kan være mer overraskende at Fremskrittspartiet ikke er mer opptatt av religion enn de øvrige partiene.

SKURKESTEMPEL

I mediene framstår religion generelt som et perifert tema. Det utgjør bare en til to prosent av det samlede stoffet i kringkasting og aviser, ifølge en analyse som inngår i boken. Samtidig er det skjedd en innholdsmessig dreining.

– Det er interessant at mediene er så ulike. Vi så på dagsaviser og livsstilsblader og registrerer at de dekker religion veldig forskjellig. Dagsavisene er konfliktorienterte. Religion som problem får oppslag. Før var det konservativ kristendom som fikk et skurkestempel, nå er det islam, sier Furseth.

I nyhetsmediene mener hun det er grunnlag for å si at kristendommen framstår som mer «god» enn tidligere.

– Livsstilsbladene er mer opptatt av alternativ spiritualitet og presenterer det som et «feel-good»-alternativ, sier hun.

Konklusjonen er uansett at deknningen av religion endrer seg. Etablert kristendom «får mindre plass, mens islam og alternativ spiritualitet vinner frem. Mediene reflekterer slik den allmenne religiøse kompleksiteten, samtidig som mediene også er med og puster liv i kompleksiteten», skriver hun i bokens oppsummerende kapittel.

Politikere snakker mer om religion som problem.

Inger Furseth

Samlet sett mener hun det er mer forskjell mellom de forskjellige medietypene enn mellom de forskjellige årene som er undersøkt.

STYRT AV INNVANDRING

Selv om Den norske kirke ikke lenger er en statskirke, påpeker forskerne at staten er sterkt involvert både i denne kirken og i et stadig økende antall av andre tros- og livssynssamfunn.

– Vi tenker at staten bidrar til mangfoldet med sin støtte, sier Furseth.

Konklusjonen for det norske

samfunnet som helhet er at verken ensidig sekularisering eller religiøst comeback er dekkende påstander.

– Religiøs nedgang og økt synlighet foregår på samme tid, sier professoren. Derfor mener hun «økende religiøs kompleksitet» er den mest treffende beskrivelsen.

Den samme tendensen ser hun i andre nordeuropeiske land. Flere mennesker står utenfor alle tros-samfunn, men også et større innslag av nye religioner og trossamfunn.

– Det er kanskje ikke så tydelig for Finland og Island, men der

Klimaforsker kritisk til ny iskant-beregning

OLJEUTVINNING: Mens regjeringen flytter den såkalte iskanten flere mil nordover, mener FNs klimapanel at isen kan krype sør- over igjen.

Klima- og miljøminister Tine Sundtoft (H) mener at det i så fall blir fanget opp av forvaltningsplanregimet. – Stortinget får misvisende informasjon, sier klimaforsker Svein Sundby som har vært medlem i FNs klimapanel i en årrekke, til Bergens Tidende.

Stortinget fikk fredag regjeringens forslag til oppdateringa av

forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet. Den inneholder nye beregninger av hvor iskanten går. Iskanten er overgangen mellom tett drivis og åpent hav, og samarbeidsavtalen mellom regjeringens partiene og KrF og Venstre forbyr oljeboring ved iskanten.

USIKKERT

Dersom regjeringen får det som den vil, blir sonen flyttet mellom 60 og 70 kilometer lenger nord. Dermed vil den ikke lenger berøre områder som er åpnet for pe-

troleumsvirksomhet.

– Forslaget gir inntrykk av at iskanten fortsetter å være i tilbakegang. Det er høyst usikkert, sier Sundby.

Han sier Barentshavet de siste 20 årene har vært inne i den varmeste perioden som er målt noen gang, og at denne perioden kan være over.

– Resultatet kan fort bli at iskanten kryper sørover igjen de neste par tiårene, sier Sundby.

Han er kritisk til forvaltningsplanen fra regjeringen, fordi den

ikke tar hensyn til langtidssvingninger. Han peker også på at den ikke skiller mellom langtidssvingninger og menneskeskapte endringer.

– Nå risikerer vi at Stortinget fatter en beslutning på sviktende grunnlag, sier Sundby.

FANGES OPP

Klima- og miljøminister Tine Sundtoft (H) avviser kritikken fra Sundby.

– Selvsagt er vi klar over at det vanskelig å spå fremtidig miljø-

tilstand i Barentshavet. Nettopp derfor oppdateres forvaltningsplanene og dataene for iskanten med jevne mellomrom. Så skulle Sundby få rett i at isen kommer tilbake, vil dette fanges opp i framtidige forvaltningsplaner, skriver Sundtoft i en kommentar til NTB.

30-ÅRSPERIODE

Hun fastholder at de nye isdataene gir en «riktigere» beregning av iskanten enn de data som til nå er brukt. De nye beregningene base-

OPPMERKSOMHET: Kristendommen får mindre spalteplass og sendetid i sekulære medier, mens islam og alternativ religiøsitet får mer, ifølge en fersk bok. Bildet er fra fredagsbønn i moskeen til Islamic Cultural Centre i Tøyenbekken i Oslo.

Foto: Vidar Ruud, NTB Scanpix

har de hatt mindre innvandring, påpeker hun.

FORTSATT SEKULARISERING Undersøkelsene bekrefter en langvarig sekulariseringstrend på befolkningsnivå. Furseth framholder at sekulariseringen ikke så ofte skjer i løpet av det enkelte menneskes liv, men helst fra generasjon til generasjon.

– Det er lite som tyder på at det te snur. Et annet spørsmål er om religion kommer til å ha en økende

offentlig betydning, sier professoren.

– Det kan tenkes at vestlige samfunn går gjennom en restruktureringsperiode, etter at majoritetskirker har mistet privilegier, og det blir økt fokus på like rettigheter og muligheter. Det kan føre til at konfliktstoffet om livssyn legger seg, men et annet scenario kan være at det fortsetter å øke, sier hun.

FAKTA NY BOK

«Religionens tilbakekomst i offentligheten», Inger Furseth (red.)

Basert på empiriske undersøkelser drøfter boken religionens plass i politikken, mediene, staten og sivilsamfunnet de siste 30 årene

Utgitt av Universitetsforlaget

rer seg på gjennomsnittsutbredelsen de siste 30 årene.

– Vi har valgt en 30-årsperiode, fordi en så lang tidsperiode begrenser følsomheten for naturlige svingninger. 30 år er også lengden på en standard periode innenfor meteorologien når man beregner hva som er «normalt», skriver Sundtoft

NTB

NORDOMRÅDENE: Klimaforskere mener Stortinget føres bak lyset når miljøvernministeren vil flytte den såkalte iskanten lenger nord. Bildet viser Goliath-plattformen på vei inn til Hammerfest. Den er verdens største i sitt slag og spesialkonstruert for tøffe forhold i Barentshavet.

Foto: Jan-Morten Bjørnbakk, NTB Scanpix

KRITISKE: Jonas Gahr Støre (Ap) og Trygve Slagsvold Vedum (Sp) leder partier der mange velgere er imot krenkelse av religion, men motstanden er enda sterkere blant KrF-velgere.

Foto: Torstein Bøe, NTB Scanpix

Mener folk ikke bør krenke religion

UNDERSØKELSE: Hovedtyngden av befolkningen mener man bør la være å si ting offentlig som krenker det andre oppfatter som hellig. Det framgår av en undersøkelse som er gjort av KIFO, og som inngår i den nye boken «Religionens tilbakekomst i offentligheten?».

4.005 nordmenn er spurt i undersøkelsen som publiseres nå, men ble gjennomført i desember 2012. Spørsmålet om krenkelse av religion lød slik: «I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende: Jeg mener man skal unngå å si ting i offentligheten som andre opplever at krenker det som er hellig for dem».

SKEPSIS I KR

46 prosent sa seg helt enig eller enig, 28 prosent svarte «verken eller», 27 prosent var uenig eller helt uenig.

«Det betyr ikke nødvendigvis at blasfemiparagrafen skal gjeninnføres, men at man mener religiøse stemmer har en rettmessig plass i den offentlige samtalen», skriver KIFO-forskerne Sunniva E. Holberg og Pål Ketil Botvar i Vårt Land.

Størst var motstanden mot religiøse krenkelser blant velgerne til KrF (59 prosent), Senterpartiet (56 prosent) og Arbeiderpartiet (51 prosent).

FORKLARER MED FRYKT

Bare i Fremskrittspartiet er det en hovedvekt av velgerne som mener krenkelse av religion er akseptabelt. Kun 34 prosent av partiets velgere sier seg enige i at man skal unngå slike utsagn.

Tidligere generalsekretær i Norsk Presseforbund, Per Edgar Kokkvold, mener folk ikke vil krenke fordi de er redde. Han viser til fjorårets Fritt Ord-undersøkelse, «Status for ytringsfrihet i Norge».

– Der kommer det fram at nordmenn var vesentlig mer tolerante overfor kritikk eller krenkelse av kristendom og kristne, enn av islam og muslimer, sier Kokkvold til Vårt Land.

Muslimske Linda Alzaghari i minoritets-tankesmien Minotenk legger derimot vekt på at nordmenn er «et sindig og rolig folkeslag». Hun mener nordmenn ikke føler behov for å krenke og opplever folkeskikk som en bedre strategi i møte med religiøs og kulturelt mangfold.

– Samtidig skyver vi ikke de vanskelige tingene under tepet, sier Alzaghari til avisen.

Tore Hjalmar Sævik

Gråkval med rekordlang symjetur

DYRELIV: Gråkvalene er kjende for lange vandringar, men gråkvalen Varvara er i ein klasse for seg. På eit halvt år sumde ho over halvvegs rundt jorda. Det er historisk. Etter det forskarane kjenner til, er det ingen pattedyr som nokon gong har reist så langt, fortel Forskning.no.

Historia om den lange vandringa til gråkvalen Varvara blei kjend etter at forskarar frå Oregon State University ho GPS-sendar.

Ho starta den lange reisa si utanfor øya Sakhalin på nordaustkysten av Russland og kryssa heile Stillehavet. Ved Alaska møtte ho nokre amerikanske gråkvalar og tok følgje med dei sørover att like til Mexico. Her snudde den asiatiske gråkvalen og tok heile turen tilbake til utgangspunktet på kysten av Russland, fortel Forskning.no Til saman hadde ho då sumd 22.511 kilometer på 172 dagar.

NPK